

Драган Коларевић

Мошел Врба

Телефон звони... Аца тешко устаје, очи га пеку, неиспаван је, мрзовољан, одлази у купатило... пред њим је неизвестан дан...

Доручкује у мотелу Наис. Креће на договорено место. Мора да прође кроз центар Ниша, мостови и петље на аутопуту су порушени, саобраћајница је ван употребе, сва возила: путничка, аутобуси, шлепери, камиони, трактори, таљиге... све то пролази кроз град. Како ли је његовим становницима. Гужве су огромне, не може да процени колико ће путовати. Не сме да залута у градском лавиринту јер мора у седам сати да буде на паркингу код мотела Врба.

Из Ниша креће у правцу Скопља, скреће за Прокупље. Пут је прав и раван као огледало. Ауто јури великом брзином да надокнади оно што је изгубљено проласком кроз центар дуванске индустрије, али врло брзо излазе на стари пут, који је прав, са испупчењима, скоковима и рупама. Возач, који сутра, на Видовдан, пуни 25 година, знатно смањује брзину. Ни

овим пределима Александар никад није путовао...

Пролазе кроз Прокупље и возач додаје гас. Друм је прав али је због запушеног коловоза брза возња неугодна. Ниједног камиона женевског Црвеног крста нема на путу. Они су кренули раније, на овом делу пута би требало да их сустигну. Од њих ни трага ни гласа, којом брзином ли ти шлепери возе?

Стижу до табле на којој пише: мотел Врба; нису их сустигли, са возачима су синоћ договорили да се на овом путу укључе у конвој.

Указује се и мотел. На паркингу су камиони са ознакама Црвеног крста из Женеве. Они су знали неке пречице из Ниша па су стигли знатно раније..

Освежавају се, припремају за наставак пута, кад крену више неће бити заустављања... Већ је време, а ту су четири камиона, чекају пети. Његов возач се синоћ издвојио.

Војче, наш млади возач, скида регистарске таблице са аутомобила, то је мера безбедности.

Возачи камиона Црвеног крста из Женеви су Срби. Шеф им је Ирац. Имају месечну плату од 1200 до 2000 марака. За Србију, са просечном платом од 50 марака, то су астрономске цифре. Њихова плата не зависи само од учинка, већ и од тога како је шеф расположен. Да би га одобривољили, времена на време одведу га у неки београдски кафић. Ту Ирац упозна неку zgodну девојку. Он је привлачан, недољив, она се врло брзо заљуби у њега и исте вечери заврше у кревету. Готова ставар. Сутрадан, Ирац је врло задовољан, широкогруд, награђује возаче, чашћава зато што је синоћ завео девојку.

У чему је тајна његове освајачке моћи? Зашто Београђанке толико воле Ирце? Пре него што Ирац дође у кафић, неко од возача пронађе девојку, плати јој сто марака да забавља њиховог шефа...

Коначно стиже и он, пети возач. Колеге га задиркују и помињу некакву снајку са којом је провео ноћ. Он је Славонац. Ратовао је у Војсци Републике Српске Крајине, затим, када је она пропала, ратовао је у Војсци Републике Српске. Последње две године је возач женевског Црвеног крста.

Формира се конвој од пет шлепера и једног путничког возила.

Са главног скрећу на споредни пут, возе се периферијом Куршумлије, јер је срушен велики мост на магистралном путу Ниш – Приштина. Пут је узан, камиони закачињу банкину и дигу облаке прашине. Од ње се гуше у колима...

Долазе до још једног срушеног моста. Настављају земљаним путем који

је војска просекла док је бомбардовање трајало. Прашинчина је густа као тесто, да је кишно време пут би био каљуга и ко зна да ли би могли да прођу кроз блато.

Поново се враћају на магистрални пут код бензинске пумпе у месту Рударе. Још дванаест километара до границе са Косметом. Пут је кривудава, успон је приличан, брда су обрасла шумом... идеално за герилу. Са пута виде куће срушене у бомбардовању. То нису војни објекти већ сеоска домаћинства... Да ли су срушене грешком или намерно? Да ли икога интересују порушене куће српских сељака?

Мердаре је последње чисто српско село. Стотинак метара пре надвожњака (он је граница између Србије и Космета коју су одредили комунисти) постављен је импровизовани пункт на коме су српски полицајци. Конвој у коме је Алекс пролази. Полицајци заустављају и контролишу аутомобиле из супротног смера. Та возила су препуна људи и ствари. Већина вуку препуне приколице натоварене покућством, без икаквог плана, у паничној журби, тек да се било шта понесе. Лица људи у аутомобилима су уплакана, изгубљеног израза... они не знају куда иду, исељавају се, беже да сачувају живу главу, не верују да ће их заштитити трупе Уједињених нација које су дошле уместо српске војске и полиције да донесу слободу, једнакост и братство свим грађанима Космета, да створе мултиетничку и мултикултурну заједницу коју српске власти нису успеле да изграде.

Пролазе испод подвожњака, после стотинак метара је провизорни пункт

КФОР-а или НАТО. Тај пункт је у ствари оклопно возило и неколко војника...

Бол у души. Нико у колима ни реч да каже. Алексу се уста суше, осећа горчину. Ово више није српска земља. Да ли ће икада више бити српска? Како ће на оном свету погледати у очи својим прецима који су гинули за слободу српских земаља и српског народа. Скоро два века су његови преци ратовали и гинули, а он и његова генерација, њихови потомци, за које су и ослобађали српску земљу, све то изгубише, све победе продадоше. Осећа се као издајник... али, он као издајник, за разлику од српских јунака и јуначина, бар данас, 27. јуна 1999. године, ставља главу у торбу, улази на Косово на коме нема српске војске, полиције, било какве власти, он је на противничкој територији, на светој српској земљи... Бар нека погине у покушају да било шта учини за српство.

На кривинама, поред пута су куће без крова, нагореле, али нису темељно рушене као на осталим фронтним бивше СФРЈ. Те куће су очигледно биле куле, бункери, пушкарнице, смешљено грађене на тим местима да би шиптарски сепаратисти, устаници или побуњеници на тај начин контролисали главну везу Космета са осталим делом Србије. На раскрсници са које се одваја пут за Подујево је мотел у коме је боравила српска полиција. Сада је у том мотелу КФОР. На паркингу је тридесетак њихових оклопних транспортера, војних камиона и возила.

На путу Подујево – Приштина, на свака два до три километра сретну или претекну неко од возила КФОР-а. Бо-

ље њих него УЧК – Ослободилачку армију Косова. У сусрет, периодично, долазе им путнички аутомобили натоварени људском бедом, јадом, сиротињом, сликом будућности српства, у колони по пет-шест.

Аца на Косово, они са Косова! Куда иду они, куда иде он?

Долазе у село Лужане. Прелазе преко моста на коме су авиони НАТО-а погодили аутобус “Ниш-експреса”, у коме је погинуло, раскомадано, угљенисано, више од 50 путника, Срба али и Шиптара. Бомбе не препознају националност. На левој коловозној траци је велика рупа на мосту, они пролазе десном страном.

Улазе у Приштину преко чувеног Врањевца, највећег сепаратистичког упоришта у главном граду јужне српске покрајине у који српске власти нису имале приступа... Алекс не зна где је зграда покрајинског Извршног већа. Магдалена зна. Како би се снашао да она није у колима? Аца први пут долази у Приштину. Камиони успоравају, Магдалена препознаје зграду – њихово одредиште, ауто скреће десно, камиони настављају право, а они се паркирају пред улазом. У обезбеђењу зграде у којој је једина републичка власт на Космету су ирски војници у саставу КФОР-а. Ирци су пријатељски расположени према Србима, јер је британска влада непријатељски расположена према том народу. Војници их љубазно поздрављају испред улаза. Александар је унео живу главу у Приштину.

Два месеца касније поново је путовао у Приштину. Овога пута старим комбијем са седам високих владиних

чиновника. Вози их Трајче, Македонац који зна шиптарски и турски. Пре Мердара се заустављају, припремају за последњу етапу пута на којој нема заустављања ни тоалета. Трајче користи прилику да скине таблице са београдском регистрацијом. У дилеми је да ли уместо њих да стави словеначке или мађарске. Алекс му саветује да стави мађарске.

Код надвожњака у Мердару је застој. Руска војна возила претачу нафту које ни у Србији ни на Космету нема на пумпама у слободној продаји. Неко од владиних функционера предлаже да сачекају да то Руси заврше па да се прикључе њиховој колони. Међутим то претакање траје и ко зна када ће се завршити. Алекс из искуства зна да је најбоље да крену сами. Ипак одлуку препушта високим владиним чиновницима, не жели да открије оно што је научио у претходним месецима. Они су уплашени. Чекање на Русе није решење.

Пролази камион Црвеног крста из Женева и они одлучују да иду за њим. Пролазе испод надвожњака. Камион пролази кривину, пункт КФОР-а, очекивано се зауставља после пола километра. И комби стаје иза њега. Тишина, страх... Возач камиона Црвеног крста излази из кабине. Излази и Трајче, креће ка њему. И један и други су се изгубили из Ациног видокруга. Нема возача, они сами у комбију, идеална мета за УЧК. Алексу севну кроз главу да је то можда намештљка – возачи су се удаљили, сада ће доћи људи у црним униформама и ликовидирати их за пример. И да је тако не може ништа да промени.

Време се отегло. Не долази УЧК. Не долазе ни возачи. Нико путем не пролази.

Ко зна колико је прошло времена. Долазе Трајче и возач каминона. У њему Аца препознаје возача кога су пре два месеца чекали на паркингу мотела Врба. Тада је каснио због снајке са којом је провео ноћ. Сада је приметивши комби са мађарским таблицама помислио да су у њему шпијуни и бежао је од Трајчета, жело је да избегне било какав контакт са страним агентом. Наш возач је ишао за ним да би покушао од њега да добије савет не како да стигнемо до Приштине, већ како и он да постане возач Црвеног крста из Женева. Тако су се шофери прегањали у обавештајој игри док су високи владини функционери залеђени седели у комбију.

Пролазе нека војна возила и комби креће за њима према Приштини. Шофер кога Аца памти по снајки остаје да чека.

Одредиште у Приштини више није у згради Извршног већа сада је у некадашњем Покрајинском комитету Савеза комуниста Косова. До улаза из дворишта долази се уским улицама у којима су занатске, трговинске и угоститељске радње Албанаца у оријенталном стилу. Много је људи и на тротоару и на коловозу. Комби иде споро. Испред капије дворишта зграде Покрајинског извршног већа је стражар, Ирац. Око њега су деца – Албанци. Александар и функционери улазе у двориште, војник их љубазно поздравља, прилази комбију, кажипрстом по дебелом слоју прашине која је прекрила владино возило исписује НАТО и

смешка се добронамерно, пријатељски. Зашто то ради? Да ли је то провокација? Александар схвата да је то због тога што комби има мађарске таблице чланице НАТО. Војник је мислио да су они Мађари.

Истог поподнева Александар је присуствовао првом састанку специјалног тима. председавао је Ђорђе, шеф екипе на Космету, истовремено и министар. На састанку се оперисало податком од 120 хиљада Срба који су, после масовног исељавања, остали да живе на Космету. Аца је сумњао у ту цифру и после састанка затражио је пријем код Ђорђа. Он га је примио у луксузно опремљеном кабинету.

– Како то да у овом тренутку на Космету живи 120 хиљада Срба када их је пре исељавања живело укупно 100 хиљада?

– Ко то каже? – изненади се Ђорђе.

– То су званични подаци!

– То је грешка, деценијама се манипулисало погрешним подацима. Овде никада није извршен коректан попис становника...

– Па колико је онда живело Срба?

– Пре бомбардовања живело је 350 хиљада Срба и 150 хиљада нелбанаца.

– Да ли је могуће да се нису знали прави подаци?

– Као што видиш, могуће је! Али, није најважнији број Срба. Шиптара је било мање од милион, а не два милиона како се труби у медијима. Дакле однос није био 9 : 1, како су они успели да прикажу, већ 2 : 1 у корист Шиптара. Зато они нису хтели да спроведу ни један попис становништва, ни 1981, ни 1991. по критеријумима тадашње Европске заједнице. Пред свако попис они су дизали устанак!

– Како је могуће да лажни подаци уђу у свест Срба, за странце је логично?

– Ни ти бројеви нису најважнији. Најважније је било то што је број шиптарске деце, у просеку, по породици, пао на петоро, а број српске деце по породици повећао се на петоро. Када су Шиптари и њихове газде на Западу схватили да тај процес иде у корист Срба, дали су сигнал да почне устанак. Почела су убиства полицајаца, цивила... То нисмо могли да спречимо, јер је Запад тако хтео.

Александар је размишљао: Ми смо ти овде за Србе поуздани као врбов клин, српство је спустило гране као жалосна врба. Хоћемо ли имати довољно девојака за освајање.

ДРАГАН КОЛАРЕВИЋ (2. VII 1954)

Објавио је следеће књиге:

1) *Ероји смеса*, поезија, едиција “Пегаз”, Књижевна омладина Србије, Београд, 1983.

2) *Језик за зубима*, проза, ВИДИЦИ, Београд, 1987.

3) *Велика вејрењача*, поезија, ВИДИЦИ, Београд 1992.

4) *И ѿо је раји*, проза, НАРОДНА КЊИГА, Београд 1993. (друго издање, СКЦ, Београд 1996.)

5) *Ви сће нас озбиљно схвајили*, поезија, АПОСТРОФ, Београд 1994.

6) *О лојовима и љубави*, поезија, БИГЗ 1995. (друго издање, НАРОДНА КЊИГА, Београд, 1997.)

7) *Велики људи, ѿроза*, НАРОДНА КЊИГА, Београд, 1995.

8) *Pure questa e guerra*, проза, LA VALISA, Бари, 1998

9) *Ево нама сунца*, поезија, ДЕРЕТА, Београд 1999.

10) *Хајдучка звезда*, проза, Дерета, Београд, 1999.

11) *Шарфер*, роман, НАРОДНА КЊИГА, Београд, 2005.

У едицији “Савремена српска драма” објавио је драме: *Агенција за духовни развој* (књига 32), *Суочавање са ѿшлошћу* (књига 37)

За књигу песама *О лојовима и љубави*, добио награду “Милан Ракић”, 1996. коју Удружење књижевника Србије додељује за најбољу књигу поезије објављену на српском језику у претходној години.

Добитник је “Златног бечуга” Културно-просветне заједнице Београда, “за трајни допринос култури Београда”, 1995.